Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 236 (10.619). Львів, четвер 22. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло" Львів.

Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 дол.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Незакінчені рефлексії.

Після конференції в Льокарно.

Війна відкладена. — Ревізія Версалю. — Успіхи Німеччини. — Шість тижнів до надуми.

Минуло ще два дні святошного сподівання на появу тих історичних документів, від яких, як згідно стверджує європейська преса, має початись нова доба у взаєминах европейських держав. Повних текстів льокарнських договорів ще не маємо, але головні пункти деяких протоколів уже передані часописами до публичного відома.

Народи, незацікавлені безпосередно в здобутках підписаних договорів, просто тому, що не мали в Льокарно голосу і не ставали предметом дискусії, не мають великих підстав входити в нюанси дипльоматичної стилізації нових мирових документів. Їх цікавитиме в першу чергу питання: — які є перші безпосередні наслідки льокарнського порозуміння? На це відповісти легко. Можливість війни в найближчому майбутньому щезає. Це найближче майбутнє означують деякі на 10 літ. Польська націоналістична преса є тої гадки, що стільки часу треба Німеччині, щоби зрости наново в силу.

Льокарно починає нову добу ревізії міжнародніх непорозумінь мирними засобами. Не є це ще доба панування мирних взаємин, а щойно боротьба за їх витворення між державами. І покищо лише між державами, а не народами. Льокарно переводить рису між двома світоглядами, з яких новий шукатиме щойно засобів для вдержання свого авторитету. Цей новий, зосереджений довкола праць Ліґи Націй, зриває з духом Версайського договору, де европейські справи рішала тільки одна сторона: — переможці в останній війні. Найбільшим здобутком нарад у Льокарно є признання творців нового ладу в Европі, ладу на основі Версайського миру, що цей лад можливий тільки при співучасти переможених. Такий здобуток не є вислідком чистого ідеалізму державних керманичів; він є вислідком непереможних матеріяльних обставин, які поволі, ціною затрати величезних багацтв найбільших культурних держав, довели европейських дипльоматів до зрозуміння правди про вагу та необхідність співжиття навіть зі своїми найбільшими ворогами.

Ніхто не сумнівається, що по останніх міжнародніх нарадах, де, як казав англійський міністер, „не було вже ні переможців ні переможених", першим переможцем вийшла Німеччина. Вона добилась двох реальних успіхів: ціла низка справ вирішених колись Версайським договором стає предметом обєктивно-невтрального мирового суду. Так само справа Рейнщини. Односторонній присуд союзних держав стає неможливим. Т. зв. Антанта, бльок союзних держав, звязаних спільними інтересами спільно веденої війни — похоронена.

Такий є головний успіх Німеччини на західнім фронті. На східнім він є ще більший. Німеччина підписала з Чехословаччиною та Польщею арбітражні договори, себто склала запевнення, що не почне з ними війни. Але справа кордонів лишилась вітвертою, — вона стане предметом пізнійших міжнародніх дискусій. Правда, що Франція для забезпеки Чехословаччини та Польщі підкріпила новим протоколом попередній військовий союз з ними, але такий союз не каже нічого про істнуючі кордони. Так само пішло із 16-ою статтею статута Ліґи, про переїзд французьких військ через німецьку територію для підмоги Польщі і про співучасть Німеччини проти першого нападаючого. Переїзду Франція зреклася, а воєнну співучасть Німеччини признали тільки в мірі її економічних та військових засобів. Зрештою Німеччина як член Ліґи не буде вже відокремлена при вирішуванню цього питання всіма членами. Щодо побічних справ, Німеччина добилася покищо тільки устного запевнення франц. міністра закорд. справ, Бріяна, що опорожнення кольонської смуги й инші полекші для Німеччини прийдуть в якнайкоротшім часі, і що він обіцює поміч у прихильній розвязці цих питань.

Всі договори будуть реально підписані щойно 1. грудня. Поодинокі держави мають шість тижнів часу перевірити їх основи та затвердити своїми парляментами. На протязі цього часу можуть прохолонути з першого ліричного ентузіязму або піддержати його новими доказами про корисність льокарнських умов для власної держави. Покищо можна ствердити, що серед загального вдоволення порозумінням осягненим у Льокарно чути хіба різкі голоси польських націоналістів, які хотіли би, щоби всі европейські держави ще раз підписались під новою мапою Польщі, сфабрикованою вже в останніх роках, а про яку, як це можна переконатись з французьких передвоєнних видань п. Дмовского, вони самі навіть не мріяли! У всякім разі: рефлексії на тему довершень у Льокарно щойно почалися. Ці довершення заслуговують бодай стільки паперу, що Версайський договір.

Враження з поїздки на Велику Україну.

Розмова з послом Х. Приступою.

(Продовження.)

Комісаріят Народньої Освіти. На чолі Комісаріяту стоїть Шумський. Його заступником є Рапо. Обидва вони великі культурники. Весь Комісаріят Освіти цілковито зукраїнізований. Все урядування відбувається на українській мові. Все шкільництво побудоване на основах єдиної школи. Ділиться вона на три ступені. Перша ступінь обіймає початковий курс навчання, що тріває сім літ. Другу ступінь, переважно чотиролітню виповнюють т. зв. професійні школи, отже чисто фахові. Ця ступінь відповідає своїм характером освіти давним середнім школам. Четверта ступінь, теж переважно чотиролітня обіймає курс вищої освіти. Тут належать усякі інститути: народньо-освітні (ІНО), медичні, сільсько-господарські, технічні, ветеринарські і инші. Всі ті інститути разом звуть там „ВУЗАМИ" (скорочене російське „Висші учебні заведення"). Цілком зукраїнізоване все шкільництво першої ступені. Більше як на 50 проц. зукраїнізовано середнє шкільництво, а найменше Вузи. Споміж Вузів найбільше зукраїнізовані інститути народньої освіти та інститути сільського господарства.

Отже університетів у нашому розумінню на Україні нема. При Вузах істнують т. зв. робфаки (робітничі факультети), на яких підготовляються робітники до вступу на Вузи. Між студентами переважають діти селян, робітників і урядовців. Користуються вони стипендіями. Цього року місячна висота стипендії виносить 25 карбованців. Очевидно, що ця сума є мала та все ж вона дає змогу студентові жити. Від студентів вимагають у Вузах дуже багато. Тому то багато їх кидає науку, не будучи в можности відповісти всім баженим науковим вимогам. Свого часу проведена була основна чистка студентства. Причиною її було те, що по війні напхалося до Вузів дуже багато ненадійного елементу, переважно бувших офіцирів буржуазного походження та буржуазної ідеольогії.

Сільське вчительство. Все майже свідоме національно сільське вчительство було довгий час упереджене до радянської влади. З його рядів рекрутувалося найбільше повстанчих отаманів. Нині його настрої цілком змінилися і майже все воно стало по боці радвлади. Сільський вчитель одержує цього року місячну платню у висоті від 32—40 карбованців. За ці гроші можна легко прожити, але тяжко вбратися. Минулого року було вчителям важко вчити ізза недостачі підручників. Цього року сільська школа забезпечена вже підручниками вповні. При округах і районах істнують гарні педагогічні бібліотеки, з яких учительство може користати. Методи навчання цілком нові. З ними знайомилося вчительство на численних курсах, влаштовуваних радвладою. Звертається головну увагу на практичну сторону знання. В селі вчитель крім своїх шкільних обовязків мусить сповняти ще й деякі громадські обовязки переважно культурно-освітнього характеру.

Церква і духовенство. На Україні є аж три церкві: стара православна (тихонівська), автокефальна українська і жива церква. Між ними йде завзята боротьба. По багатьох селах буває так, що одної церкви вживають і автокефалісти і тихонівці. Одна половина церкви належить до одних, а друга до инших. Бувають часто неприємні інциденти, особливо в боротьбі за опанування церков. Доходить і до бійок. Влада до цих міжцерковних спорів не мішається. Кожна церква має свій статут і мусить бути зареєстрована у влади як всяка громадська установа. Пос. Приступа каже, що по селах переважає стара православна церква. По містах сильно держиться автокефальна церква. Пос. Приступі довелося бути на богослуженню автокефальної церкви у Харкові. Правилася архирейська Служба Божа. Відправляв її харківський архиєпископ з кількома священиками. Сама церква (собор) розмальована в українському стилю. Вся відправа відбувалася на чистій народній мові. Співав дуже гарний хор. Церква була битком набита переважно інтелігенцією.

На селі церкви держаться старші. Молодь затрачує віру і до церкви не горнеться. Її повно по клюбах і читальнях. Священики землі не мають. Але є села, які самі наділюють священиків землею. По містах робітництво теж стоїть від церкви осторонь. Не те з його родинами, переважно жіноцтвом. Воно держиться церкви. Істнують приватно духовні школи, де вчать кандидати на священиків а в Москві істнує навіть приватна Духовна Академія. Автокефалісти мають сильно поставлену духовну школу в Києві.

Комісаріят юстиції. На чолі стоїть Скрипник, старий Українець. Суддею може бути кожний громадянин, якого на те становище виберуть. Так само може бути кожний прокуратором. Суддями і прокураторами є багато звичайних робітників. Юридичної освіти від них не вимагають. Нема там і окремих правничих інститутів. Комісаріят юстиції теж у цілости зукраїнізований. Але є там і окремі суди для національних меншостей. Отже є суди жидівські, німецькі, польські, татарські, молдавські і російські.

Економічні та господарські установи. Всі вони переважно кооперативного характеру. Найбільші з них Українбанк, Центросоюз, Сільський Господар, Вукоспілка (Всеукраїнська Кооперативна Спілка), Добробут, Укрнархарч, Цробкоп (Центральна робітнича кооператива), Серобкоп (селянсько-робітнича кооператива) і инші менші важні і менше поширені. Найбільші з тих установ як Українбанк, Центросоюз та Сільський Господар мають величезні обороти та беруть в держави в аренду цілі фабрики і копальні. Мають вони свої великі крамниці, склади і всякі підприємства. Є між ними і такі, що займаються тільки одною спеціальністю, як наприклад: Добробут займається тільки сировицями, переробляє їх, сортує і торгує; Укрнархарч удержує багато столових і ресторацій по всіх містах України, має свої молочні ферми, скотобойні (різні), пекарні і т. п. Кооперація поставлена там дуже сильно, та користується великими привілеями.

(Докінчення буде.)

За тюремними мурами.

Нечувана сваволя львівських нацистів. — Бог високо — цар далеко. — Нова голодівка за старі домагання.

Глухі відомости, які доходять до нас зпоза тюремних мурів з вул. Баторого, кажуть про такі горрендальні відносини у вязниці від боком найвищих краєвих судових властей, що не вважаючи на весь дотеперішний наш досвід, який каже нічому не дивуватися, не хочеться просто вірити у можливість того рода злоби й браку примітивного почуття людяности і справедливости. А саме довідуємося, що всупереч усім запевнюванням і приреченням при кожній дотеперішній голодівці — вязнична адміністрація знову ступила на такий шлях шикан і секатур проти політичних вязнів, що вони знову приневолені хопитися найбільш розпучливого та — врештою — єдиного засобу оборони своїх прав — голодівки.

В звязку з останніми страхітливими подіями у вязниці при вул. Баторого прибув був — як відомо — делегат міністерства справедливости з Варшави п. Скібінськи. У розмовах з адвокатами, правними заступниками вязнів, п. Скібінськи признав повну слушність усіх домагань вязнів, домагань, які відповідають найскромнійшим і основним правам політичного вязня. П. Скібінськи обіцяв вволити волю усім бажанням вязнів, висловленим в окремому меморіялі і буцімто наказав оминати на дальше зловживання.

Але показується, що ми не помилилися, прирівнюючи того варшавського делегата до

П. Скібінськи поїхав, предложив певне у Варшаві рахунок на кошти подорожі, — а тюремницька вакханалія як лютувала так і дальше лютує. В перших двох днях вязнів перенесено з льохів до кращих келій, дозволено їм одногодинний прохід, цензуровані газети то-що. Та вже в кілька днів пізнійше все завелося по старому: вязнів випускають ледве на кільканайцять хвилин на вязничне подвіря, сидять вони в вогких норах, відмовляється їм під усякими викрутами а то й грубою лайкою усіх дрібниць, на які дозоляє закон. Усі дозорці, яким доказано безпосередню участь у страшних знущаннях над вязнями, і взагалі ціла стара вязнична адміністрація, винувата в останніх подіях, залишається і дальше на своїх старих посадах!

Львівські достойники є того переконання, що „Бог високо а цар далеко" і видно кплять собі з усяких варшавських ревізорів.

Нещасливі вязні, які місяцями і роками ждуть щойно судового оречення, чи вони винні чи взагалі нічого не винні, перебули в одному вересні ц. р. дві голодівки.

тепер знову заявляють, що будуть змушені голодувати на знак протесту проти нелюдських зловживань. Чи варта відкликуватися до президента Червінського, Ганя і ин. високих судових властей, коли стільки апелів залишилось без ніякого успіху?!

Кайданівщина і Лабаківщина процвітає. Та чи видасть вона плоди по думці вдохновителів тої системи, виконавців її та толеруючих ту систему верхів?!

Українські посли перед польським судом.

Апеляційна розправа проти трьох українських послів (П. Васильчука, С. Козицького й М. Чучмая), засуджених в окр. карнім суді в Рівному дня 7. травня ц. р., відбудеться в Люблині дня 29. жовтня ц. р. До оборони обвинувачених зголосилися м. и. посли: знаний варшавський адвокат Смяровскі і д-р Ліберман з Перемишля.

За рідну землю.

Віче в Бурштині.

Бурштин, 19. жовтня 1925.

Дня 19. жовтня ц. р. відбулося тут прилюдне віче в справі законопроєкту про парцеляцію і кольонізацію. Віче відкрив п. Юрій Дудрович, в склад президії увійшли д-р Срібний, о. Гутковський, селяни з Яблонова п. Хоребський, Николайко і Хованець. Реферував з рамени УНДО п. О. Черкаський зі Львова. Ухвалені резолюції рішено на внесення п. Хоребського післати раді міністрів і Українському соймовому клюбові в Варшаві та президії УНДО у Львові. Д-р Лисий реферував з рамени „Сільського Господаря" справи господарсько-організаційні. Над обома рефератами велася гаряча дискусія, в котрій забирали голос в більшости селяне. Віче відбулося без перепон в салі „Просвіти". Учасників було поверх 600, що заступали всі громади бурштинського судового повіту.

Довірочна нарада в Збаражі.

Збараж, 19. жовтня 1925.

В Збаражі відбулася дня 18. жовтня ц. р. в кімнатах „Українського Дому" скликана селянами Збаращини довірочна нарада представників від поодиноких громад повіту Збараж та найблизших сіл Кремянецького повіту в справі законопроєкту земельної реформи.

В нараді взяв участь посол до варшавського сойму з Волині Борис Козубський, котрий виголосив вичерпуючий реферат про дебатований у соймі і сенаті в Варшаві законопроєкт земельної реформи. Зясував зібраним змагання українських послів і сенаторів не допустити до ухвалення шкідливих для українського хліборобського населення постанов того законопроєкту та піддав обєктивній критиці поодинокі його постанови.

В дискусії над рефератом поодинокі промовці взивали селянство в культурно-освітних і кооперативних організаціях шукати самопомочі проти шкідливих для місцевого населення наслідків нерозважно переводженої земельної реформи на західно-українських землях.

Свій погляд на накидувану згори земельну реформу висловили зібрані в одноголосно ухвалених резолюціях, однозгідних з резолюціями, принятими по численних инших українських вічах і нарадах у земельній справі.

В звязку з тим зібрані на тійже нараді по вислуханню реферату про наші центральні економічні і фінансові організації та про невідкличну конечність створення власними силами сильно уфундованого Земельного Банку рівнож одноголосно ухвалили резолюцію в справі підтримки Земельного Банку закупом його нових акцій.

Віче в Микулинцях.

Микулинці, 14. жовтня 1924.

Дня 12 жовтня ц. р. в год. 12 в полудне відбулося в Микулинцях в читальни „Просвіти" велике віче в земельній справі. На вічу явилось около 800 учасників, переважно селян. Віче рідкрив короткою промовою місцевий адвокат д-р Роман Слюзар. До президії віча вибрано п. Івана Бичека, селянина з Настасова і п. Осипа Станіміра з Ладичина, абсольвента експортової академії, а секретарем віча студ. унів. п. Івана Костецького з Микулинців.

Реферував на вічу адвокат д-р Степан Баран з Тернополя який в двогодинній, дуже вичерпуючій промові виказав статистичними даними голод землі українського селянина під Польщею, обговорив докладно дотеперішню політику польського уряду в земельній справі і кольонізацію українських земель чужонаціональним елементом, спроваджуваним з заходу, та останній проєкт польського земельного закона з підкресленням тих статтей цього законопроєкту, які є маскованою апробатою нової масової кольонізації і осадництва на українських землях. Дальше згадав бесідник про становиско до цього законопроєкту Української Парляментарної Репрезентації і зазначив, що Українська Парляментарна Репрезентація станула в земельній справі на одиноко справедливому становищі, що земля повинна перейти без викупу в руки трудового, місцевого селянства, та вказав, що лише таке становище є справедливе. Відтак обговорив д-р Баран справу переходу землі в руки українського селянства на Рад. Україні і справу земельної реформи в инших европейських державах. Вкінці візвав присутніх до самооборони шляхом організації і кооперації. — Вічевики дуже уважно вислухали реферату і подякували д-рові Баранові бурею оплесків.

В дискусії промовляли п. Іван Бичек з Настасова і п. Осип Станімір з Ладичина, взиваючи вічевиків до організації, а з окрема п. Станімір взивав до закладання парцеляційних кооператив.

Предложені референтом резолюції, які покриваються з резолюціями, ухваленими на вічу у Львові дня 11. жовтня ц. р. приняли вічевики одноголосно.

Віче закінчив короткою промовою предсідник віча п. Бичек, дякуючи д-рові Баранові за вичерпуючий реферат та взиваючи вічевиків, щоби то, що почули на вічу, зберегли в своїх серцях і кинені на вічу кличі перевели в практичній роботі. — В часі промови п. Бичека вічевики устроїли д-рові Баранові гучну овацію.

З концертової салі.

Виступи Українського Хору під проводом Дм. Котка.

Останні виступи відомого вже Українського Хору Дм. Котка були замітні тим, що передтим мужеський хор — явився тепер у Львові вперше як мішаний. Хор дав три концерти. Мої замітки торкаються лише одного з них (першого), на якому я був присутній (другий був і так повторенням програми першого вечора).

Загально можу зазначити, що все те, що свого часу зауважав я відносно виступів мужеського хору, можу приноровити і до найновійших виступів нинішнього мішаного хору. Жіночі голоси представляються якістю доволі корисно, звуково подекуди навіть менш різко від мужеських голосів, творючи враз з мужеськими голосами хоральну одиницю небуденної вартости. Хоча жіночі голоси допера недавно поєднані до хору, слідно в них ту саму карність і дисципліну.

Хор виконав декілька точок на мішаний хор і одну на мужеський. З мішаних виконав хор Ф. Колесси „Як би мені черевички", Леонтовича „Кант Почаївській Божій Матері", його ж „Щедрик" і ще кілька народніх пісень в гармонізації Кошиця і ин. З мужеських хорів чули ми деякі повторення „Закувала" Нішинського — „Та болять ручки" арр. Кошиця, Волошина „Чого мені тяжко", відтак Людкевича „Чорна рілля ізорана" і „Вітер повівся" арр. Кошиця. Не хотів би я з своїми замітками й увагами повторятися, одначе уважаю своїм обовязком повернути ще раз до справи інтерпретації виконуваних творів, а то тим більше, що хор Дм. Котка перемінився вже так сказатиб у перманентне тіло, у постійну інституцію, і його виступи можуть впливати і впливають освідомлюючо на ширші маси народу не тільки під національним оглядом, але й у чисто культурному напрямку. Саме тому добір річей а відтак їх взірцева інтерпретація стають тепер надзвичайно важливим, коли не головним, завданням дирегента.

ВОЛ. ДОРОШЕНКО.

Драгоманів і ми.

II.

В 11 літ по смерти Драгоманова, вказуючи на потребу історичної методи в оцінці його діяльности, потребу зрозуміти цю діяльність на тлі часу і місця її проявлення, писав покійний І. Франко таке: „Імя Драгоманова перестало бути страхополохом на політичних дітей. На нього покликуються навіть такі, що за його життя при звуці його імени діставали корчів ненависти. Надійшла пора для всесторонньої, обєктивної оцінки його значіння і його ідей. Особливо у нас, у Галичині, де його особистий вплив мав найбільше значіння, настав час довести до того, аби це імя перестало бути з одного боку сінонімом усякої політичної та соціяльної деструкції, а з другого боку якоюсь нетикальною догмою, виразом найвищої мудрости, що не зносить критик, випередила свій вік і без ніяких поправок може служити путевідною звіздою для необмеженого числа дальших поколінь". („ЛНВ." 1906, кн. 8, ст. 226).

І от уплинуло 19 літ від написання цих рядків, а й досі ще ми не спромоглися на вимагане Франком відношення до Драгоманова. І досі ріжні „політичні діти" то без міри хвалять його як політичний оракул на всі часи, то гудять як руїнника, анархіста, то що, замісць спокійно і обєктивно оцінити заслуги і помилки знаменитого українського діяча.

Отся „дитяча" критика, оперта в значній, коли не цілковитій, мірі на ігноранції писань Драгоманова, на повній неувазі до обставин часу й місця його діяльности, на байдужости до еволюції його поглядів, особливо обурююча. В останніх часах у нас прокинулося ніби зрозуміння до традиції, бодай на цю тему багато говориться й пишеться. Здавалосяб, таке зрозуміння власне й вимагає уважливого відношення до минулого, серіозної оцінки його, а не самого лише аподиктичного присуду.

Сучасне виростає з минулого і йде вперед збагачене його розумом і досвідом, розвиваючи далі поставлені ним та ще не вирішені проблеми, або й сягаючи ще вище. Так і ми тепер у не однім перегнали своїх попередників. Наша національно-політична думка зробила за останні кільканацять літ просто величезний поступ. Але чи значить це, що ми цей поступ завдячуємо лише собі самим? Чи не сотворили його передумов саме ті покоління „батьків", що їх „діти" завсігди мають нахил недоцінювати, з погордою дивлячися на їх „перестарілі" думки? Ця „дитяча" зарозумілість природна, але у зрілих, культурних народів вона не переходить границь свого віку й зрівноважується дуже швидко завдяки нормальному політичному і культурному вихованню й освіті молодих поколінь та неперерваному загально-національному, культурному й політичному розвиткові.

Браком у нас такої освіти й взагалі того нормального „середовища", в якім відбувається політичний розвиток на Заході, й треба мабуть пояснити згадане вище безцеремонне відношення сучасників до попередників. Не може запобігти цьому бракові й самоосвіта знову через нашу некультурність — через недостачу у нас історії нашого громадянського розвитку й докладних студій над окремими його діячами.

Томуто у нас так легко все критикується й осуджується. Вільнодумець не узнає заслуг „клерикала", соціяліст „націоналіста", республиканець монархіста і навпаки.

Тепер у нас модним стає свого роду національний консерватизм, що любить деклямувати про такі гарні й похвальні речі, як національно творчий, державно-будівничий чинник в українській історії й політиці. Але побалакайте з кимсь із представників цього „консерватизму", то вас часом просто жах візьме від повної їх негації всього нашого славного минулого. Шевченко, Драгоманів, Франко, не кажучи вже про инших наших діячів — і зовсім давніх і новітніх — це все руїнники, а не будівничі української нації. Куріози, щоб не сказати більше, такого розуміння фактів нашого минулого отсими прихильниками „будуючого", чи краще заховавчого елементу, надто серед свіжоспечених гетьманців — нераз перевищають усяке людське поняття.

Ось недавно орган таких гетьманців, чікагська „Січ", яку редагує колишній „руїнник"-радикал, а тепер гетьманець д-р Осип Назарук, приніс вступну статтю про Драгоманова (ч. 16 з 20. VIII, 1925 р.). Чого чого тільки не наплів там автор цеї статті, яких абсурдів: Драгоманів — це мовляв „духовий передтеча Раковського" (предки їх, бачте, з Балкану походять), це „хреститель українського хаосу в новіших часах". Словом, Драгоманів завинив усе наше безголовя (мабуть і те, що д-р Назарук скидав гетьмана, і те, що тепер його підносить). Через Драгоманова на Україну прийшли всі єгипетські язви: атеїзм, анархізм, інтернаціоналізм, брак авторитету, негація держави, нахил до критикування, навіть поганий тон нашої преси, а найпослідовнішим драгоманівцем є — Махно!...

Просто годі повірити, щоби міг щось таке надрукувати в своїм органі бувший радикал, який мусів же до чорта щось читати з творів Драгоманова або бодай чути про його діяльність.

От що значить наше духове убожество і політична безграмотність.

Драгоманів — тверезий і реальний політик, схильний до розумного компромісу й співпраці з інакомислячими, ворог всякого гуртків-

Однак як попередніми разами, так і цим разом малось иноди вражіння, що диригент не дошибає належно ціеї справи, полишаючи в довові різкий конфлікт з інтенцією автора чи змістом твору (пісні), чи його частини. Це вражає кожного критичнішого слухача, який виконання твору оцінює не лише на підставі чисто фізіольогічного слухового вражіння, але почуттєвий твір переживає чи відчуває у своїй душі. Такий слухач мусить дивуватися, коли при словах народньої пісні „Заплакала дівчинонька" почує „maximum" чисто зовнішнього динамічного напруження з акцентами подобаючими радше на якісь гарматні вистріли — замісць почути хоч би і „maximum", але внутрішнього виразу, — експресії. Леонтовича „Щедрик", який в першій інтерпретації муж. хору виглядав радше на якусь то колискову пісню — тепер почули ми як завзятисто-будючу пісню, пересаджену не так у темпі як більше в одноманітности наголосів і безпереривности „forte". В Людкевича „Червоніла ізорана" вісімкове „metrum" перетворено у непомірно протяжні чвертки радше якогось то хоралу, а рефрен повторюваних слів „і кулями засіяна", „і кровію сполочена", і „лежить козак на могилі" з виразно зазначеним „molto rallentando" (сильно звільнити) і „espressivo" почули ми кожний раз у скорому шіснайцятковому темпі, в додатку тихо і легко. Правда, є пісні чи взагалі музично-вокальні твори, відносно яких і дві ріжні інтерпретації можуть бути добрими, але в наведених творах можна би хіба говорити лише про можливість ріжного нюансування; за те ріж інтерпретації лежить вже в самім заложенню пісні. Такі самовільні скоки здивували мене тим більше, що напр. в інтерпретації Волошина „Чого мені тяжко" віддано все потрібне: відповідну лінію виразу. Правда, інтерпретація цього твору може не є така важка як напр. в Леонтовича „Щедрику", але можна було лякатися, що й ту пісню ш. диригент змінює по своїй вподобі. Треба справді побажати, щоби шановний диригент хору, який виказав стільки небуденних здібностей в організаційному напрямку, серед таких важких обставин, у виробленню в хорі такого почуття карности, вилянувши тепер вже подекуди на чистійшу воду, звернув бачнійшу увагу і працю і в напрямі інтерпретації творів, а як свою ціль поставив собі поруч національного освідомлення мас також і виробловання почуття смаку та культурности в тих масах. Отже треба так само викинути з свого репертуару цілком безвартні пісні і перестати пропагувати „малоросійщину" таких авторів як Давидовський і т. п. Ці щирі й отверті, хоча може трохи й прикрі замітки, є необхідні саме тому, що український хор п. Дм. Котка здобув собі нашу загальну симпатію. Він сповнив вже досіль немаловажну місію і на будуче заслуговує на найкраще відношення і допомогу з боку нашої суспільности, — отже і на щирість оцінки.

Василь Барвінський.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

З судової салі.

Процес Штайґера.

Семий день розправи.

Хтось когось вдарив в лице.

Переслуханий дальше свідок поліціянт Войцех Бідь вправді мав позаду себе збиту масу кількох рядів осіб, а проте твердить, що бачив „цілу фіґуру" Штайґера. Свідок не пригадує собі того моменту, коли Кайдан крикнув Штайґерові „стуль писк", не хотячи допустити, щоб Штайґер питав свідка не по інтенції Кайдана. За те свідок коли инде чув, як у сусідній кімнаті, в якій не було нікого" крім Кайдана і Штайґера — „хтось когось сильно вдарив по лиці. Непримиримий для слідчого судді момент: свідок, польський поліціянт, заперечує цілу низку красноручивих зворотів зі слідчого протоколу його зізнань: свідок, мовляв, говорить завсіди мовою простою і таких висловів ніколи не вживає, а то й не знає їх.

Свідок Янїна Олишкевич, 19-літня панночка, стояла в критичний момент на IV. поверсі будинку при вул. Коперника ч. 3. Бачила лет бомби, але справника атентату не виділа. Бомба вилетіла з під крамниці Баєра. Свідок стверджує, що товпа кинулась до втечі щойно в кілька хвилин після атентату. Ніяких жестів ані окликів в честь президента свідок не завважила.

Була радість чи не була і що хотіло слідство?

В цім місці (при зізнанню свідка Янїни Олишкевич про відсутність познак захоплення публики на вид президента) адв. д-р Ґрек робить іронічний „цвішенруф", що — мовляв — слідство „хотіло" ствердити, що президентом ніхто не цікавився, отже що не було піднесених рук, так, що піднесена рука, яку бачило кілька свідків, була рукою атентатчика. Прокуратор протестує проти вислову д-ра Ґрека, в якому бачить образу поваги суду й апелює в тій справі до трибуналу. Д-р Ґрек застерігається проти обмежування свободи оборони, при чому ad meritum справи висловлює сумнів, чи дійсно на вул. Коперника ніхто з публики не витав окликами й піднесенням рук польського президента. (Залишається відкрите питання: хто краще орієнтується у настроях широкої польської публики відносно високопоставлених польських достойників: польська поліція чи польський адвокат?!)

16-літня дівчинка, поручник уланів і адвокат —

— не була свідчуюча серія свідків. Дівчинка (Барбара Олишкевич) нічого путнього не знає. Поручник Вл. Вальчиньскі асистував при поводі президента і бачив, як бомба розлетілась і її окремі куснї почали горіти. В цю хвилину один зі старших казав фірманові швидше їхати. Адв. д-р Рабнер стояв тоді на бальконі каварні Де-ля-Пе. Бачив, як упала й розлетілась бомба. Стверджує, що дійсно спершу всі оторопіли й ніхто не рухався, а щойно за хвилину кинулись тікати. В першій хвилині лише 3-ох мущин швидко відійшло з ґрупи публики з під складу Баєра й пішло по вулиці Леґіонів. Один із них був у довгому плащі, другий мав кашкет на голові, про третього нічого не може пригадати собі. Поліція почала погоню за справником не швидше як за яких 10 хвилин. Свідок чув оклик пані Францискової, Німкині, яка сиділа поруч на бальконі каварні, й побачивши приарештування Штайґера крикнула: „Пробіг, арештовано невинну людину, замаху доконав молодий чоловік у бронзовому вбранні й чорному капелюсі. (Пригадуємо, що про це саме казав теж свідок інж. Улям. Він чув, як Лукомскі, почувши таке твердження, крикнув: „а леж це був наш агент.")

Догани д-рові Ґрекові й демонстрація оборони.

Після перерви предсідник оголосив в імени трибуналу догану д-рові Ґрекові за невідповідну характеристику судового слідства. Д-р Левенштайн просить перерви, щоби оборона могла зайняти становище до тої ухвали трибуналу. Предсідник відмовив. Усі оборонці за винятком д-ра Ґрека демонстративно виходять зі салі. Д-р Ґрек дальше випитує свідка адв. д-ра Рабнера.

Звільнення Мерксамерової.

На внесення адв. д-ра Кібіла прокуратура випустила на волю арештованого два дні тому на салі розправи свідка Мерксамерову. Прокуратура прихилилась до погляду, що змінені зізнання свідка не означають ще злої волі ані свідомости фальшивих зізнань.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Старе й нове про Гуцулів.

Попав мені в руки маленький журнальчик, який чогось там собі називався „Пломик". Є це тижневичок, що приходить що тижня на світ у Варшаві і має на цілі прояснювати світ у дитячих головах. Нікому не не шкодить і не помагає, але бувають там і статті, які мають стільки оригінального наукового матеріялу, що далебі бють мов довбнею по голові. Хоч і під тими статтями виднїють назвища знані тільки найближчій родині, я підозріваю, що це підступ. За незнаним автором певно скривається ціла „Кресова комісія" з додатком Ромера, Левенгерта і Прушиньского. Це просто наукові ревеляції, оперті на статистиці, помірах, досвідах і останній конскрипції.

В четвертому числі шановного „Пломика" якась шановна М. Домбровска написала статтю „O Pokuciu i Huculach". Вона невеличка, але яка вагітна (стаття!) змістом!... Що речення — то стаття, що розділ то том, а що цілість то... низка фейлетонів. Скільки праці коштувало отсих кількадесять рядків сконденсованого змісту про Покуття і Гуцулів!?... Не один день і не одна ніч пішла на марне, заки порід удався і стаття вийшла на світ як слимак.

Кажу ще раз: Не вірю, щоб це могла зробити перша ліпша гусковата вчителька, хочби й яка вчена. Тут мусіли мачати пальці і специялісти: історії, географії, геольоґії, етнографії, а вже напевно специялісти ортографії.

Возьмім пару прикладів:

„Ziemia Huculska leży w Karpatach wschodnich..."

В тому місці треба висловити подяку шановній авторці за правдомовність і наукову точність. Що булоб їй сталося, колиб була перенесла Гуцулів у Татри, або на Горішний Шлеск?... Чейже нераз трапляються подібні випадки напр. при конскрипції.

„...Huculi są ludem, który mówi gwarą rusińsko-polską, wyznaje religię grecko-katolicką..."

А що ш. читачі, чиж не перезиції не все?! Покажіть мені хоч одну наукову книжку, байдуже на якій мові, що так ясно і коротко характеризувалаб гуцульський діялект! Не розумію тільки, чому ш. авторка дала наперед прикметник „rusiński"? Всі ми знаємо, що в говорі гуцульськім є багато більше слів польських як українських. Неточність авторки можна хіба брати як політичну уступку для Українців, щоб не верещали вічно про „ґрунди".

Вислів ш. Домбровської, що Гуцули мешкають „wśród lasów, będących jeszcze do dziś dnia prawie że puszczą", треба вважати не за брехню, а за анахронізм з ц. і к. часів. Авторка видно після розпаду Австрії на Гуцульщині не була і не чула нічого про вітосіяські тартаки.

Після тієї малої неточности йде знову правдива і романтична історія:

„Huculi z pochodzenia są Rusinami, zmieszanymi z polską szlachtą"...

То є факт! Без змішання з польською шляхтою не булиб вони тим, чим є хоч це відноситься тільки до деяких околиць. Бо ніхто не заперечить, що є й такі села, де проба крови дала вислід неґативний, а шкрофулічного не найдеш і на лік.

Довівши оттак споріднення Гуцулів з польською шляхтою, шановна авторка може вже сміло вихвалювати їх. І гарні вони, і відважні, і розумні, і зручні, одним словом: „prześliczne".

На цім і кінчиться перша часть геніяльної розвідки.

Імовірно буде й друга. Але вже з першої видно як на долоні, що не так слідне в Гуцулів помішання крови, як у авторки — помішання розуму.

Галактіон Чіпка.

ства, всякої секти, всякої демагогії, активний противник російського нігілізму і доктринерства, критик гострий, але тактовний, чоловік, що й сам багато знав і иншим вічно товк у голову: вчися, щирий прихильник саме західноевропейських метод у політиці й суспільному життю, чоловік, що „разгільдяйству", духовій неустаткованости й розпущености Росіян завсіди протиставляв розумну, уперту й послідовну творчу працю Англійця — він пером вічного еквілібріста в політиці — стався духовим батьком махновщини! Дійсно далі зайти не можна. Але й поминувши цю „ювілейну" нісенітницю „Січи", годі промовчати инші голоси — а саме фурійську „Боротьбу з Драгоманівізмом" д. В. Будзиновського („Українське Слово" ч. 10 з 17. V. 1925 р.) й статтю д-ра Д. Донцова „Драгоманів і ми" в ЛНВ. 1923 р. Автори їх нападають на Драгоманова за його становище в справі української державности, при чому д-р Донцов робить Драгоманова відповідальним за всю новішу українську політику, правда не гудячи його так безпардонно, як це зробив автор вступної статті в чікаґській „Січи".

Ці спізнені обвинувачення й порахунки з Драгомановом видаються мені смішними. Автори їх забули саме те, що підніс Франко: що всякому овочеві свій час. Драгоманів був продуктом свого часу і годі до нього прикладати мірило нашого часу й світогляду. Це раз. А друге: годі винуватити Драгоманова за драгоманівців, а навіть і за тих, що ними ніколи не були. Трете: як би взяти цілість письменської спадщини Драгоманова — всі його політичні статті й переписку, — то там можна найти й багато такого, що значно редукує суд новіших його обвинувателів, а в усякім разі ясно й недвозначно виясняє становище Драгоманова у цій справі, котре — на свій час — не було таке дурне й безпідставне, як це думає напр. д-р Д. Донцов.

Кінець кінцем мусимо ствердити з жалем, що Франкове бажання що до обєктивної оцінки Драгоманова все ще стоїть на черзі дня. Докладні студії над еволюцією світогляду Драгоманова виснять, на скільки мало у нас знається про цього знаменитого ученого й політика. Я вже раньше зазначив, що такий перегляд думок значно скорігує й осуд самого Франка. Так, Франко в обох своїх статтях взиває Драгоманова — par excellence Росіянином, чоловіком російської культури. Д-р Донцов також у цьому обвинувачує його. На мій погляд — і Франко і Донцов помиляються. Чоловік, що 30 літ свого зрілого віку прожив за кордоном, в близькій стичности з европейською цивілізацією, мусів позбутися російських впливів. Цеж a priori слід припустити. І біографія Драгоманова стверджує це понад усякий сумнів. Розглянувши еволюцію думок Драгоманова, кождий побачить, як він під впливом зносин з Галичанами набирався українського націоналізму, а під впливом Европи отрясався з російського покосту, аж зробився справжнім Українцем-Европейцем. Тому вживати при характеристиці Драгоманова висловів його на ту чи иншу тему без уваги на час, річ недопустима. Аджеж на завдання української політики і культури дивився він у ріжних часах неоднаково, світогляд його виростав і ширшав з бігом часу і в звязку з обставинами. Можна би намітити кілька етапів цеї еволюції: І-й, до поїздки за границю, або краще до 1873 р., далі період семидесятих років і початку 80-их (до упадку „Громади") а вкінці період від редагування „Вольного Слова", який можна поділити ще на два (останній буде від переходу до Софії й участи в реальній українській політиці на галицькому ґрунті — участь у „Народі").

Як важно мати на увазі цю еволюцію, свідчить хочаб питання анархо-соціялізму у світогляді Драгоманова, за який так (зовсім безпідставно, бо не простудіювавши докладно основ цього анархізму) лає його „Січ".

Уже Франко в своїй статті з 1906 р. полемізував з д. С. Єфремовом щодо причислювання Драгоманова до українських „соціялістів-федералістів". Тепер і проф. М. Грушевський в своїй студії про Драгоманова та його гурток схиляється до думки, що Драгоманів не є промотором українського соціялізму, що інтерес до соціялізму пробудив у ньому С. Подолинський *). І дійсно, треба признати, що вступне слово до „Громади", де Драгоманів розвинув свою теорію громадівства, було проминаючим епізодом. Я згодитися з Франком, що Драгоманів як публіцист був майже виключно політик. Таких квестій є більше, а все це свідчить, що замісць голословних характеристик Драгоманова слід узятися до серіозних студій над ним.

В 30 літ по смерти Драгоманів повинен діждатися таких студій. Цього вимагають від нас його заслуги й наша пошана до нього за ці заслуги. Бо щоб там не говорили ріжні зоїли, Драгоманів належить до тих діячів, що на них спирається все наше новітнє відродження. Без Драгоманова не булоб і нас усіх разом із нашими новітніми ідеями. Хоч які круті й зигзагуваті були шляхи нашого політичного розвитку, всеж таки годі забувати, що виросли ми на ґрунті зоранім і засіянім нашими попередниками, із них же найбільшим був саме Драгоманів. Забувати про це — значить бути свого роду національним безбатченком і анархістом.

*) Пор. вступ М. Грушевського до його збірки „З почінів українського соціялістичного руху". У цім вступі читач знайде вперше спробу простежити еволюцію світогляду Драгоманова. На жаль це поки що спроба.

Панчишин перед варшавським судом.

Відложення розправи.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 19. Х 1925.

На понеділок, дня 19. п. м. розписано розправу проти Степана Панчишина, друкарського машиніста, за замах на військову вязницю у Варшаві.

Панчишина обвинувачено спершу аж у пяти злочинах, а саме: 1) в атентаті на президента Войцєховского 5. IX. м. р., 2) замаху на торохівню на Яцівським у Львові, 3) замаху на погоню у Варшаві, 4) приналежности до комуністичної партії Західної України і 5) замаху на військову вязницю у Варшаві.

Львівський суд припинив слідство в перших чотирьох справах, а останню справу мав якраз розсудити суд у Варшаві.

Справа суду за замах на варшавську військову вязницю, має за собою цілу історію.

І так варшавський суд на розправі проти Панчишина дня 16. червня, на внесок адвоката д-ра Льва Ганкевича порішив передати пяту і останню справу, а саме справу про співучасть Панчишина в спробі увільнення Вечоркевича й Багінського з військової тюрми при вулиці Дикій, львівському судові, а львівський суд знову відіслав акта варшавському.

Понеділкова розправа викликала велике зацікавлення в усіх варшавських колах. Щоденники вже заздалегідь доносили про різні більші або менше важні епізоди справи Панчишина, підливаючи їх відповідно спрепарованими „сосами".

Тому й не дивота, що в день розправи салю IV. окружного карного суду у Варшаві битком наповнилася публикою. Дневникарський стіл сильно обсаджений.

Розправі проводив Радник Брандт, обвинувачував прокуратор Доленґа-Ковалевскі.

Боронять адвокати д-р Лев Ганкевич зі Львова і адв. Домбровскі з Варшави.

Степана Панчишина приведено на салю розправ двох поліціянтів. Вони й „асистували" йому цілий час на лаві для обжалованих.

На салі багато поліціянтів в мундурах і в цивільних одягах, серед них звісний з процесу Ер ра у Львові інспектор Шйонткевич, якого покликано як свідка.

Між свідками був батько Панчишина Данило, ред. К. Пелехатий, дир. друкарні Буняк і инші.

На підвищенню на естраді побіч суддів станув лат. ксьондз в ритуальнім уборі, який мав заприсягнути свідків.

По отворенню розправи, ще перед відчитанням акту обвинувачення, прокуратор Доленґа-Ковалевскі поставив внесок на відложення розправи до 5 години пополудни, бо головний свідок обвинувачення Кухарскі не явився до розправи. При цій нагоді прокуратор позволив собі на несмачний виступ, а саме заявив піднесеним голосом, що Кухарскі, як бувший комуніст і „nawrócony grzesznik" (ipsissima verba!) має слушні причини не явитися на розправі. Бо коли недавно також „навернений" комуніст Цеховскі, пізнійше поліційний агент, поїхав на розправу до Львова, то переплатив це життям. Додав притім, що має певну вістку, що Кухарскі вийшов сьогодні рано з мешкання і досі (год. 12 в пол.) до суду не дійшов.

Оборонець д-р Ганкевич годиться з прокуратором, що одинокий безпосередний свідок акту обвинувачення Кухарскі є дуже важний для справи. Застерігається одначе рішучо проти того рода енунціації прокуратора. Просить суд, щоби на будуче такі енунціяції, як недопільні й невідповідні, не мали місця; — є вони потрібні прокураторови хіба для роблення настроїв. Прокуратор не має ніяких доказів, як сам твердив, на це, яка є причина неявлення свідка, а проте так собі з легкої руки ставляє свою гіпотезу як аксіому.

При цій нагоді зголошує оборонець д-р Ганкевич внесок на відложення розправи і відісланя актів цеї справи найвищому судові в Варшаві зі слідуючих причин:

Окружний карний суд у Варшаві на своїм засіданні дня 30. червня 1925 ухвалив передати справу Панчишина львівському окружному карному судові у Львові.

Палата радних окр. карного суду у Львові ухвалою з дня 21. серпня ц. р., затвердженою апеляційним судом у Львові з дня 25. серпня ц. р. порішила припинити слідство в перших чотирьох справах проти Панчишина, а окружний карний суд у Львові ухвалою з дня 27. серпня рішив вилучити справу Панч. щодо втечі Вечоркевича і Багінського і відіслати судові в Варшаві, а варшавський суд визначив розправу. Цей спосіб полагодження справи є недопустимий зі становища процедури. В даному випадку були дві різні ухвали двох рівних судів (окр. карного у Львові і в Варшаві) в цій самій справі і цей спір могла вирішити тільки вища інстанція, а саме Найвищий суд.

З цих причин жадає оборонець д-р Л. Ганкевич відісланя актів до вирішення спору Найвищому судові.

На цім тлі виязалася ширша полеміка між прокуратором і д-ром Ганкевичем.

По її укінченню, забрав голос адвокат Домбровскі і просив суд, щоби на випадок відкинення внеску оборони а прихилення до внеску прокуратора до відложення розправи до год. 5 попол., суд розпорядив примусове представлення свідка Кухарского до розправи.

По півгодинній нараді, приїсяжник трибуналу оголошує ухвалу, що розправу відложено до слідчої каденції.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Українські парляментаристи в Женеві.

Українські парляментаристи Черкавський, Васильчук і Левчанівська, учасники конгресу нац. меншостей у Женеві, вясували представникови Шлайн. Тел. Аг. незавидні відносини, серед яких живуть Українці під Польщею.

Українські парляментаристи старалися наклонити польський уряд до гуманного поступування, тепер приневолені звернутися до гром. думки всього світу.

Поворот української делеґації з Женеви.

Вчора вернули до Варшави сенатори Левчанівська і Черкавський з конгресу національних меншостей в Женеві.

Фамілійні методи п. міністра.

Вчора, 19. Х. вечером здавав звіт мін. загр. справ Скшиньскі перед представниками всіх політичних партійних клюбів в соймі. Український клюб запрошення не дістав і участи не брав. Пан граф Скшиньскі, видно ділить послів одного сойму на „вишої" і „низшої" категорії, зараховуючи до цеї останньої Українців.

Фабрикація опінії.

Дня 21. Х. вернули до Варшави французькі парляментарні посли з поїздки до Вільна. Посли є під безнастанною і строгою опікою послів з ППС., які не допускають до них представників т. зв. національ. меншостей. В суботу 18. перед від'їздом з Варшави до Вільна, посли з ППС. уладили для франц. послів бенкет. Серед гучної лібації промовляли м. и. сен. Познер і пос. Дашиньскі, висловлюючи рай у Річпосполитій для усіх її мешканців.

Польський сойм.

На засіданні польського сойму 20. Х. була дискусія над буджетом на 1926 р. і над фін. законами предложеними урядом. Гломбіньскі (ЗЛН.) обговорював економічні справи, заявився проти розвязання сойму з огляду на реформу виб. ординації, яку той сойм повинен ухвалити. Згадуючи про льокарнську конференцію, зазначив, що всі конференції крок за кроком означають повільне ліквідування версальського договору. Нині великі держави самі запрошують Німеччину до Союза Народів. Тому годі ворожити, що в майбутніх конференціях Польща відносила якісь спец. успіхи. Пос. Столярскі (Визв.) поставив внесення на висловлення недовіря, урядові відкинення 3 проектів фін. законів і про розвязання сойму та розписання нових виборів на 31. І. 1926 Пос. Фростіг іменем жид. кола висловив урядові недовіря, бо уряд не виконав польсько-жид. угоди, чого доказом процес Штайгера і Нумерус клявзус. Прем. Грабскі спростовував твердження посла Фростіга. Пос. Фростіг згадував, що зголошувалися люде, які хотіли Польщі дати позичку. Премієр таких не знає, радітиме коли пос. Ф. вкаже їх йому.

Чічерін їде до Парижа?

„Квотідієн" повідомляє, що Чічерін висловив бажання поїхати до Парижа для переговорів із Бріяном. Часопис бачить у цьому факті перші висліди льокарн. конференції.

НОВИНКИ.

— **Почтові складанки** розсилаємо з нинішним числом, та просимо П. Т. передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на місяць листопад 4·50 зол.

— **Жовтень н'мчиться!** Чи Ви вже замовили книжки після спису Книгарні Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

— **Цензура часописів.** У звязку з процесом Штайгера, який дає привід прес до ріжних рефлексій, представники львівської преси мали звернутись до міністерства справедливости з проханням устійнити засоби конфіскати варшавської преси з львівською. Часто трапляється, що те, що є видруковане у варшавських часописах, у Львові не має навіть права передруку. Попишаючи на боці довільність таких конфіскат, така свобода цензури підриває матеріяльно пресу. Що сказали би польські редактори, як би переходили таку цензуру хронічно?

— **Неписьменні поличники.** Підчас учорашньої розправи Штайгера вийшла наверх дуже неприємна історія поличників, які чув поліцай, що сидів під дверима, коли комісар Кайдан переслухував обвинуваченого. З цеї нагоди „Дзєнік людови" присвячує цілу статтю методам, при помочі яких добувають на поліції з обвинувачених „правду". Довідуємось, що в відповідь на повість Жеромского „Пшедвйосне", де змальовано деякі з тих метод, вийшла окрема брошура, інспірована поліцією п. з. „Сальтомортале великого письменника". На 1-ій сторінці цього „вітвертого листу", в якім Жеромского малюють комуністом, є такі рефлексії: „Та згодімся на те, що польська поліція справді бе арештантів, то від цього ще далеко до „тортурування". Чи можете Ви мені вказати таку поліцію на світі, яка в деяких випадках не била би арештантів? Чи Ви, Пане, уявляєте собі, що є десь поліція складена з ангелів? А може би Ви хотіли, щоби польська поліція була ідеалом поліції, організацією складеною з самих надлюдей, над деких ангельською добротою та терпцем?" Не знаємо, чи не під впливом таких аргументів Жеромскі дав себе переконати і в французьким перекладі своєї повісти всі ці недискретні поличники пропустив.

— **Друкарські „чортики".** У першій статті „Враження з поїздки на Велику Україну" зложено у третьому стовпці (осьмий рядок з гори) замісць „...на березі поробдено пляжі" — пляжи. В останньому числі в звіті з віча в Теребовлі переставлено в 17-му рядку згори два слова, які диаметрально змінили текст. Замісь „резолюції проти протесту" має бути: „резолюції протесту проти і т. д."

— **З полеміки часописних накалів.** Кілька днів тому розсипався у львівськім „Слові польскім" польський націоналістичний публіцист, колись талановитий письменник Найберт Новачиньскі, темпераментною статтею проти „Ілюстр. Курєра Цодзєнного", називаючи його чимсь у роді криниці бациллів, а його редактора неуком, бандитом, пройдисвітом і т. д. і т. д. Ця стаття була частинним передруком з „Курєра Познаньского". „Ілюстр. Курєр" у відповіді на цей хрестоносний похід проти його популярности, віддячується ще пікантнійшими ревеляціями, друкує життєпис Новачиньского. В тому часописі стверджується не менше і не більше, дослівно, що цей публіцистичний талант є 1) фальшівником векслів, 2) розпусником згнилим від недуги, 3) виродком у своїй родині, 4) падлюкою, що торгував власною жінкою, 5) людиною, яку били прилюдно по лиці, 6) літературним злодієм... і т. д. і т. д. все це з подрібними доказами п. з. „Кніт багна та злочину. Той, якого бють по лиці". Найбільше пікантне в усій тій полеміці то те, що „Слово польске" ще недавно розхвалювало „Ілюстровани Курєр", а Новачиньскі чорним на білім заявляє, що згангренований „Курєр" може за 200 зол. підкупити кожного польського вченого та професора університету. І ніхто проти цього не протестує.

— **Виступаючі в четвер дня 22. жовтня** ц. р. в салі Музичного Товариства ім. М. Лисенка концертантки Вп. п. Дарія Левицька, Катря і Оля Мандичевські виконають твори В. Барвінського, С. Людкевича, T. Vitali, Ponchielli, Massenet, Шумана, И. Верді і Мендельзона. Зацікавлення громадянства цим концертом дуже велике — доказом чого оживлений попит за білетами. Решту білетів по 5, 4, 3 і 2 золоті продає канцелярія кооперативи „Український Театр" у Львові, Руська 18. І. п.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 6·03·50—6·04·50, канад. дол. 5·55 — 5·59, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·66 леї 0·02·50 —0·02·66, франц. франк 0·27·50—27·75 швайц. фр. 1·14—1·15, анг. фунт 28·50—28·75.

Золото. 20 кор. 24·20 —24·50, 20 франк 22·50—22·80; 20 марк. 27·60—28·80; 10 руб. 30·80—31·20.

Срібло. Австр. кор. 0·51—0·53, 5 австр. кор. 2·60—2·65, фльорени 1·30—1·32, рубл. 2·14—2·15, рубель дрібним сріблом 1·05 —1·10.

Збіжжа.

Пшениця ср. з 1925 р. 20·50—21·50, жито з 1925 р. 15·00—15·50, ячмінь паст. 00·00 00·00 овес гал. 16·25—17·25.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич і
Рогатин, саля „Сокола".
22.Х. „Дні нашого життя".
23.Х. „Вій". 563 16—?

Український мішаний хор Д. Котка:
у четвер 22. Х. Борислав.
у пятницю 23.Х. Сколе.
у суботу 24.Х. Сколе.
у неділю 25.Х. Долина.
у понеділок 26.Х Долина.
у второк 27.Х. Стрий.
у середу 28. Х. Стрий. 518 22-?

Повіт повіт Городок Яг.! В неділю 25. жовтня ц. р. в год. 12. вполудне відбудеться в Городку Яг. в салі „Помочі" (Ринок) **Велике Віче у земельних справах.** Конечна участь представників всіх громад городецького повіту. — За місцевий Комітет: **о. Е. Роздольський, д-р Ст. Біляк.** 1—1

З нагоди сорокклітнього ювилею суспільної праці д-ра Степана Федака зложив д-р Іван Копач для Української Захоронки на Личакові 15 зол. 1—1

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.